

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan kunta- ja terveysjaostolle

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022 /Pääluokka 25

Ristiriita tuomioistuinlaitokseen kohdistuvien tavoitteiden ja rahoituksen välillä

Talousarvioesityksessä todetaan, että: "Tuomioistuinlaitoksen perustehtävä on käsitellä ja ratkaista vireille tulevat asiat perus- ja ihmisoikeudet toteuttavalla tavalla. Korkealaatuinen ja tehokas oikeuslaitos lisää hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta ja voi myös osaltaan estää syrjäytymiskehitystä. Oikeuslaitoksen toimintakyvystä huolehditaan."

Näihin tavoitteisiin on helppo yhtyä. Esityksen mukaan muiden tuomioistuinten momentilla määrärahat kuitenkin vähenevät kuluvaan vuoteen verrattuna noin 5 miljoonalla eurolla. Näin siitäkin huolimatta, että tuomioistuinten perusrahoitus on jo vuosia ollut liian alhainen työmäärään nähden. Lisärahoitusta on saatu erinäisiin kehittämishankkeisiin. Näistä osa on epäonnistunut ja käytännössä toistaiseksi vain lisännyt tuomioistuinten työmäärää (esim. AIPA-hanke). Kuluvalle vuodelle saatiin ns. koronaruuhkanpurkurahoitus, jonka tarve jatkuu vuonna 2022, mutta sitä ei ole huomioitu talousarvioesityksessä. Nyt esityksessä lähdetään henkilökunnan vähentämisestä jopa vuoteen 2020 verrattuna. Mihin skenaarioon tämä perustuu? Ruuhkautumisen takia pitäisi ennemminkin saada lisää henkilöstöä.

Nykyinen lisärahoitukseen perustuva järjestelmä ei mahdollista riittävän pitkäjänteistä toiminnan suunnittelua, koska tuomioistuinten kuluista suurin osa on henkilöstökuluja. Perusrahoituksessa oleva vaje hankaloittaa henkilöstösuunnittelua ja vaikuttaa negatiivisesti henkilöstön pysyvyyteen. Tuomioistuinvirasto on arvioinut, että tuomioistuinlaitoksen rahoitusta tulisi lisätä henkilöstöresursseihin noin 19,5 miljoonaa euroa sekä yli 11 miljoonaa euroa ICT-menojen kasvuun.

Rikosketjun sujuva toteutus ei myöskään onnistu, kun poliisi on saanut lisämäärärahat rikostutkintaan, jos syyttäjät ja tuomioistuimet eivät saa omaan toimintaansa vastaavia määrärahoja.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden oma tilanne

Itä-Uudenmaan käräjäoikeus on vuoden 2019 alusta neljästä käräjäoikeudesta yhdistämällä muodostettu käräjäoikeus. Käräjäoikeudessa on panostettu rakenneuudistuksen toteuttamiseen. Se on vaatinut huomattavasti työtä, mutta lisäresursseja uudistuksen toteuttamiseen ei ole saatu. Itä-Uudenmaan käräjäoikeuden toimitilat eivät vastaa toiminnan tarpeita eivätkä täytä turvallisuusmääräyksiäkään edes. Verkostouudistus toteutettiin osoittamatta Itä-Uudenmaan käräjäoikeudelle uusia toimitiloja. Vuonna 2020 käräjäoikeus sai väistötilat Aviapoliksessa ja tarkoitus oli siirtyä mahdollisimman pikaisesti pysyviin Tikkurilaan oikeustaloon remontoitaviin tiloihin, mutta yllättäen tämä rakennushanke pudotettiin OM:n kehyksestä 2022–2025 pois. Nyt odotamme saadaanko tätä hanketta lisättyä seuraavaan kehykseen.

Pitkään jatkunut muutostilanne, toimitilamuutokset ja nyt viimeisimmäksi koronaviruspandemia ovat kuormittaneet henkilöstöämme. Lainkäyttötoimintaa on kuitenkin hoidettu tuloksellisesti ja tulostavoitteet pääosin saavuttaen.

Samanaikaisesti henkilöstön vaihtuvuus on ollut suurta. Tämä koskee erityisesti tuomareita avustavaa henkilöstöä (esim. vuosina 2019-2021 kansliahenkilöstöstä on joka vuosi vaihtunut noin 25-30 %). Suuri vaihtuvuus on lisännyt paitsi rekrytointien ja perehdytyksen vaatimaa työmäärää, myös johtanut virheiden lisääntymiseen sekä henkilöstön kohtuuttomaan kuormittumiseen. Sairauspoissaolojen määrä on lisääntynyt merkittävästi. Edelleen haasteena on, että liiallisesta työmäärästä johtuen tuomareilla ja heitä avustavalla henkilöstöllä ei ole riittävästi aikaa ylläpitää ja kehittää osaamistaan. Itä-Uudenmaan käräjäoikeus tarvitsisi vuodelle 2022 arviolta noin 10 henkilötyövuotta lisää tälle vuodelle osoitettuun verrattuna. Tästä aiheutuvat kustannukset ovat noin puoli miljoonaa euroa. Tuomioistuinlaitoksen edellä kuvattu määrärahatilanne huomioon ottaen tilanteen korjaamiseksi tarvittavien lisäresurssien saaminen vaikuttaa mahdottomalta ellei tuomioistuinlaitoksen rahoitusta korjata.

Käsityksemme mukaan vaihtuvuuden syynä on liian vähäisistä resursseista johtuvan liiallisen työmäärän lisäksi palkkaus, joka ei vastaa tehtävien vaativuutta. Tuomioistuinlaitoksen perusrahoituksen korjaamisen ohella huomiota tulisi kiinnittää myös tuomioistuinlaitoksen henkilöstön palkkauksen kehittämiseen. Erityisesti kansliahenkilöstön palkkauksen korottamiseen tulisi voida osoittaa lisää määrärahoja.

Laamanni Timo Heikkinen

Hallintojohtaja Jennimari Huovinen